

»... smeće neka se sa svih mjesta odveze...«

»Čistoća« Zagreb ove godine slavi značajan jubilej 70 godina postojanja. U naredno razdoblje – čitamo u monografiji izdanoj u povodu godišnjice – ulazi s dugogodišnjom tradicijom uspješnog obavljanja svoje osnovne funkcije – održavanje čistoće na području grada – te s imagoom jednog od uzorno organiziranih gradskih poduzeća.

A kako je Zagreb izgledao nekad, prije osnivanja ovoga gradskog komunalca? Tko je vodio brigu o higijeni grada?

Odgovore nalazimo u spomenutoj monografiji:

»... neka se ni jedan čovjek ne usudi ni na koji način baciti ili ukopati na gradskim ulicama smeće koje je pomeo u kući... Oni koji to učine, neka prvi put plate globu od šezdeset denara, drugi put tri pense (120 denara), a treći put neka pretrpe veću kaznu...« – odredba je to gradskog Statuta iz 1425. godine.

Sve do ukidanja feudalizma (1848), o urednosti i čistoći gradskih ulica brine gradsko poglavarstvo na čelu s gradskim sucem, koji redovito objavljuje gradske propise potkrijepljene zakonskim sankcijama.

Sam posao čišćenja povjeren je kmetovima, a kod većih sajmova, ili nakon nevremena, pomažu i kažnjivci.

Jedan propis već smo naveli, a sad navodimo onaj iz 1652.: »... red i čistoća neka se svagdje u gradskim kotarima i ulicama održava. Na to neka pazi gradski fiskuš (činovnik) i neka o tome izvještava sud. Smeće neka se sa svih mjesta odveze i neka se više ne gomila na ulicama...«

● Zagreb – bijeli grad

Krajem 19. i početkom 20. stoljeća asfaltirano je središte grada, uveden je vodovod, kanalizacija, javna rasvjeta. Pazi se na čistoću. Zagreb postaje »bijeli grad«.

Počinju i jeftimbe (nadmetanja) za javne radove. Tako dvojica poduzetnika (Ceriš i Jović) uređuju dva potoka iz kojih – piše u monografiji – nestaju stari radovi, krpe i drugi otpaci.

U isto vrijeme razmatra se pitanje načina odvoza smeća iz kuća. Gradski oci zaključuju da će javni natječaj dati pravi odgovor.

Tadašnja vojna bolnica među prvima sklapa trogodišnji ugovor s prevoznikom za odvoz smeća. Naknada – 43 forinte i 28 novčića godišnje.

Uvođenjem reda na gradske ulice i trgovce, građani postaju osjetljiviji na svoj okoliš. Smeta ih prašina koja biva nesnosna pogotovo tijekom ljetnih mjeseci.

● Prvi stroj za pranje ulica

Negdje 1885. godine iz općinskih i sredstava iz dotacije, Zagreb nabavlja i prvi stroj za pranje ulica.

»... velike grupe ljudi pratile su stroj na ulicama i ocjenjivale njegovu sposobnost polijevanja prašine...« – opisuju autori monografije uzbuđenje Zagrepčana zbog novine u održavanju njihova grada.

Nije prošlo mnogo vremena, a na ulicama se pojavljuju još dva takva stroja, te jedna željezna kola s priborom.

Zagreb nezaustavljivo kreće u novo, moderno doba.

Radaju se vizije ljepšega grada...

● »Počistiti ispred svoga praga«

Akcija »počisti ispred svoga praga« nije inovacija 20. stoljeća. Propisuje je i oglas gradskog Poglavarstva iz 1899. godine: »... povodom tim što je nastupilo ljetno doba, obnalazi ovo poglavarstvo odrediti sljedeće: 1) Svaki vlasnik kuće ili njegov zamjenik dužan je brinuti se za to da mu je kuća i sve što k njegovoj kući spada vaza čisto...«

● Sve do ukidanja feudalizma, o urednosti grada brine gradsko poglavarstvo na čelu s gradskim sucem

U prisutnosti visokih gradskih i republičkih uzvanika obilježena je 70-ta obljetnica Čistoće Zagreb – snimio D. Eterović

U svojem djelovanju koristi brojne interventne ekipe, moderne strojeve za pranje i čišćenje ulica, a u idućem razdoblju, naravno, ovisno o sredstvima – jer svima su nam znani teški

uvjeti privređivanja, nemogućnost naplate dugovanja i sl. – možemo očekivati samo još veća unapređenja u poslovanju.

k. e.

5. siječnja:

70 godina »Čistoća« Zagreb

U prisutnosti Borisa Buzančića, gradonačelnika grada Zagreba, Ivana Paraća, gradskog premijera, Marijana Marunice, direktora JP »Čistoća« i drugih visokih uzvanika iz grada i Republike, u petak 5. siječnja u Starogradskoj vijećnici obilježena je 70. obljetnica »Čistoće – Zagreb«.

– Korijeni gradskog poduzeća zaduženog za skupljanje smeća i čišćenje grada datiraju od 1923. godine, kada odvoz preuzima Gradska ekonomija. Ista uprava te poslove vodi sve do 1947. godine, kad briga o komunalnoj higijeni grada prelazi na novoformirano komunalno poduzeće »Čistoća – Zagreb« – riječi su Marijana Marunice, kojima je, uz projekciju filma o održavanju grada, upoznao prisutne s povješću i djelatnošću poduzeća kojemu je na čelu.

Uzvanicima se potom obratio i dr. Jozo Previšić, predsjednik Upravnog odbora poduzeća slavjenika, a istom prigodom podijeljena su priznanja zaslužnim radnicima i brojnim sponzorima svečanosti.

Uz ostalo, predstavljena je monografija »Sedamdeset godina poduzeća »Čistoća« Zagreb«, a u hodniku vijećnice, gosti su mogli vidjeti i prigodnu izložbu o povijesti održavanja grada, što su je opremili djelatnici Muzeja grada Zagreba.

K. E.

Čistoća u brojkama

Iz domaćinstava i privrede, lani je na deponij odvezeno 1.250.000 kubika smeća. Otpad se odvozio i s divljih odlagališta, koja unatoč trudu radnika Čistoće, i dalje niču kao gljive. Da bi se odvezlo 25.000 nakupljenog otpada trebalo je organizirati čak 2.534 odvoza.

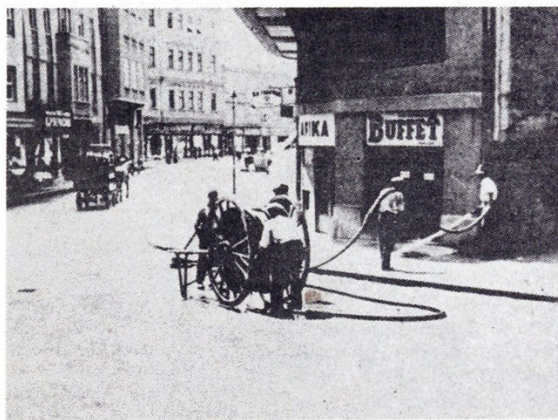
Kako saznajemo od Marijana Marunice, direktora JP Čistoća, u 1992. godini realizirano je 87 posto plana ručnog čišćenja javno – prometnih površina, a u strojno čišćenje utrošeno je preko 31 tisuću sati.

Kontejneri ispražnjeni 9.830 puta

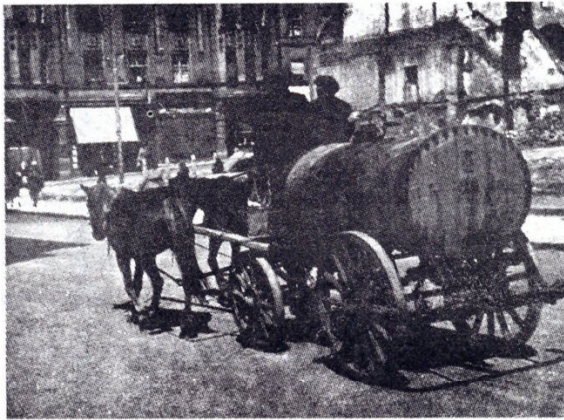
Radi odvoza kućnog smeća, lani je postavljeno 18 kontejnera od 5,5 kubika, koji su 1992. godine pražnjeni 4.450 puta, a oni od 1,1 kubik postavljene na 14 lokacija u gradu ispražnjeni su skoro 1.000 puta više.

Popravak 522. košarice za smeće

Čistoćini radnici redovno prate i 1.800 košarica za smeće, koliko ih ima u gradu. Pored toga, popravili su 522, zamijenili 140, te postavili 401. novu košaricu.

Pranje ulica negdje oko 1930. godine

I cisterne s konjskom vučom polijevaju ulice – Cesarčeva, 1947.

Čistač ulica s dvokolicom – početak 60-ih godina

»Čistoća« danas – suvremeni vojni park